

KADIZÂDE-i RÛMÎ:
Hayatı, Eserleri ve Bilim
Tarihindeki Yeri

110025

PROF. DR.
MEVLÛT UYANIK*

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

* Hitit Üniversitesi, mevlutuyanik@hitit.edu.tr
Son okuma ve kaynakça için Bayram Tamtürk ve Seher
Sucu'ya teşekkür ederim.

Birçok alanda yeni krizlerle karşı karşıya olan insanlığı huzura kavuşturabilecek yeni bir medeniyet tasavvuru üzerine düşünmek gerekiyor. Hz. Muhammed'le (sav) gönderilen İslâm, ahlaki ve sosyal bir düstur anlamında sadece bir din va'z etmekle kalmadı, aynı zamanda bir zihniyet değişimini de gerçekleştirdi. Müslümanların kısa sürede diğer kadim kültürle karşılaşmış onları birikimlerini özümseyip kendine özgü bir bilgi, bilimsel bilgi ve bilim tasavvuru oluşturdular.

İlk dönem kaynaklarına bakıldığında bilgi ve bilginin elde edilerek tasnifi; duyular, akıl ve haber-i mütevatir, yani insanlığın bilgi-bilim ve teknolojiye birikiminin sürekliliğinin tahliliyle başlaması önemlidir. Bu açıdan bilim tarihi aslında düşünce faaliyetlerinin de tarihidir. Çünkü insanlığın geleceği ile bilim birbirine kopmaz bağlarla bağlıdır. Bu açıdan herkesin bilimin ne olduğu, neler yapabileceği ve sınırları konusunda temel bir bilgisi olmalıdır. Bilim tarihi çalışmalarını bunu yapabilmek için ideal bir yoldur. Ama bunu söylemek, "Bilim tarihi çalışmalarını bize sadece eskiler şunu şunu yapmışlardır, şu veya bu modern bilimsel teori ve keşfin kökeni şu veya bu eski bir çalışmadır" demek değildir. Aynı zamanda, belki daha da önemlisi, değişik bilim dallarının realitesi ve pratiği hakkında yeni yollar keşfedilebilir; yeni bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmasına basamak ve sıçrama noktası teşkil edebilir, yeni ufuklar açabilir."¹

Bunu yapabilmek ise, Müslümanların kısa sürede diğer kadim kültürle karşılaşmış onları birikimlerini özümseyip kendine özgü bir bilgi, bilimsel bilgi ve bilim tasavvuru oluşturmaları, ardından duraklama ve günümüzde bilimsel bilgi üreten değil de tüketen bir yapıda olmalarının tarihsel temellerini araştırmakla mümkün olur. İslâm Medeniyeti içinde üretilen bilimin tarihine bakıldığında bunun iki yönü olduğu görülür yani bir yandan dışarıdan alınan bilimsel fikirler, diğer yandan bilimsel bilgi birikimine Müslümanların kendi yaptıkları katkılardır.

.....
1 Mehmet Bayraktar, *İslâm'da Bilim ve Teknoloji Tarihi*, (Ankara: TDV Yayınevi 5 Basım 2007), X, 11, 13, 25, a.mlf, *İslâm Felsefesine Giriş*, (Ankara: TDV Yayın 1997), 1, 27-43. Mevlût Uyanık, "İslâm Dünyasında Bilgi ve Bilim Tasavvurunun Yeniden İnşası: -Fuat Sezgin Merkezli Bir İnceleme", *Keşf-i Kadimden Vazı Cedide İslâm Bilim Tarihi ve Felsefesi*, edit, İbrahim Özcoşar vd, (İstanbul: Divan kitap 2019), 331-366; Ursula Klein, "Bilim Tarihinin Yararı Nedir?", çev.: Celal Güngör, *Bilim ve Teknoloji Tarihi*, (İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınevi, 2019), 89/6.

312-335

Cumhuriyetin 100. Yılında 100 Türk Bityüğü : Bilgeler ve Bilginler,
haz. Vahit Türk, c. I, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.
İSAM DN. 294748.